

□ גזרת המרובעים

גזרת המרובעים כוללת שורשים בעלי ארבעה עיצורי שורש. יש הרואים בגזרה זו גזרה שאינה עומדת בפני עצמה, אלא חלק מגזרת השלמים, משום שכל עיצורי השורש נכתבים ונשמעים לאורך כל הנטייה. השורשים בגזרת המרובעים קיימים רק בבניינים הדגושים (פיעל, פועל והתפעל). **בגזרת המרובעים אין דגש בעה"פ.**

לפניכם צורות הנסתר בשלושת הבניינים. (המוספיות באפור)

	עבר	בינוני	עתיד	ציווי	מקור נטוי	שם פעולה
פיעל	פרסם (פָּרַסְם)	מפרסם (מִפְרָסֵם)	יפרסם (יִפְרָסֵם)	פרסם (פָּרַסְם)	לפרסם (לִפְרָסֵם)	פרסום (פָּרְסוּם)
פועל	פורסם (פָּרַסֵם)	מפורסם (מִפְרָסֵם)	יפורסם (יִפְרָסֵם)			
התפעל	התפרסם (הִתְפָּרַסֵם)	מתפרסם (מִתְפָּרַסֵם)	יתפרסם (יִתְפָּרַסֵם)	התפרסם (הִתְפָּרַסֵם)	להתפרסם (לִהְתְּפָרַסֵם)	התארגנות (הִתְאָרְגְנוּת)

תרגיל 1

הפועל	השורש	הבניין
1 מתדלק	מְתַדַּלֵק	
2 גלגלתי	גִלְגַּלְתִּי	
3 ממושקפת	מְמַשְׁקֶפֶת	
4 יתאווררו	יִתְאָוְרוּ	
5 אובטחו	אֲבִטְחוּ	
6 תמחשבי	תִּמְחַשְּׁבִי	
7 התארגנו	הִתְאָרְגְנוּ	

הפועל	השורש	הבניין
8 לתדרך	לְתַדְרֵךְ	
9 מאופיינת	מְאֻפְיֶנֶת	
10 תפקדתי	תִּפְקֹדְתִי	
11 מתכנן	מְתַכַּנֵּן	
12 התאכזבנו	הִתְאָכַזְבְנוּ	
13 חשמל	חֲשִׁמַל	
14 יאולתר	יֵאָלְתֵר	

שינויים בבניין התפעל

השינויים זהים לשינויים החלים בבניין התפעל בגזרת השלמים.

1. פה"פ ש, ש', ס - השתכלל (הִשְתַּכַּלֵּל), הסתחרר (הִסְתַּחַרֵר)
2. פה"פ ז, צ - הזדעזע (הִזְדַּעְזַע), הצטלצל (הִצְטַלְצַל) (הד / הט = הת)
3. פה"פ ט, ד - הטשטש (*הִתְטַשְּׁשׁ), הדלדל (*הִתְדַלְדַל)
4. פה"פ ת - התרגם (*הִתְרַגַּם) הדגש באות השורש הראשונה מציין השלמה של העיצור "ת" שאיננו.

תרגיל 2

נתחו את הפעלים לשורש ולבניין.

הפועל	השורש	הבניין	הפועל	השורש	הבניין
1 מזדנב	מזדנב		8 שעבדתם	שעבדתם	
2 מסקרנת	מסקרנת		9 הסתנוור	הסתנוור	
3 הידלדלו	הדלדלו		10 היטנפו	הטנפו	
4 השתלשלנו	השתלשלנו		11 הצטמררתי	הצטמררתי	
5 הזדעזעתי	הזדעזעתי		12 השתרבבה	השתרבבה	
6 הסתחרחרתם	הסתחרחרתם		13 מתולתל	מתולתל	
7 מיטשטשט	מיטשטשט		14 ידלדלו	ידלדלו	

הבחנה בין שלמים למרובעים

יש להטות את הפועל בזמנים שונים.

אותיות שנשארות קבועות בכל הזמנים הן אותיות השורש. אם נשארות ארבע אותיות, זהו שורש מרובע.

שימו לב: בבניין התפעל המוספיות הן: הַתָּה, מַתָּה, יַתָּה ... (אית"ן + ת)

שלמים - יתרגל התרגל אֶתְרַגַּל לעומת מרובעים - יתרגל תִּרְגַּל מִתְרַגַּל

הבחנה בין פועל להופעל

פועל - האות בצליל U קבועה - הרכב תודלק. (מתודלק, יתודלק)

הופעל - האות בצליל U משתנה - הנערה תוזמן למסיבה. (נוזמן, יוזמן)

הבחנה בין קל לפיעל

בבניין קל התחילית בעתיד בצליל i. היא אינה מופיעה בזמנים אחרים.

אתם תקצרו מחר את התבואה. (קצרתם, קוצרים - בניין קל)

בבניין פיעל פה"פ בעבר בצליל i. האות נשארת בכל הנטייה וניקודה משתנה לצליל A בזמנים אחרים.

הסטודנטים תקצרו אתמול את החומר. (מתקצרים, יתקצרו - בניין פיעל)

• תרגיל 3

לפניכם קבוצת משפטים. בכל משפט יש פועל מודגש. השלימו את הטבלה. (רק במקומות הלבנים) הבחינו בין גזרת השלמים לגזרת המרובעים.

בתרגילי השוואה בין פעלים מומלץ להיעזר בדוגמת הטבלה.

(2) תגבר	(1) תגבר	
		השורש
		הבניין
		הגוף
		הזמן

זמן	גוף	בנין	שורש	הפועל
				1. השמירה על הבסיס תוגבר (תגבר).
				2. קצב הלימוד תוגבר (תגבר) לפני הבחינה.
				3. הרכב יתודלק (יתדלק) בתחנה.
				4. התאורה תודלק (תדלק) בשעה מאוחרת יותר.
				5. אני לא אוזכר ברשימת התלמידים הבעייתיים.
				6. רון לא אוזכר במכתב ששלח המנהל.
				7. כוחות הביטחון תגברו (תגברו) את כוחותיהם.
				8. אתם תגברו (תגברו) על הקבוצה היריבה.
				9. בקרוב אתה תודרך (תדרך) על ידי מנהל המחלקה.
				10. הסוכן הסמוי תודרך (תדרך) לפני צאתו למשימה.
				11. במשרד החינוך תקצבו שעות ללימודי המדעים.
				12. אתם, השופטים, תקצבו את עונשם של הנאשמים.
				13. בלימודי הימאות אתם תפקדו גם את נמל אילת.
				14. בני הנוער תפקדו במהלך הטיוול בצורה מרשימה.
				15. לאחר הטיפול תקשרו (תקשרו) הילדים בצורה טובה.
				16. האם תקשרו (תקשרו) את חבלי הספינה אל המזח?